

عنوان مقاله:

نقد پسااستعماری داستان بلند «سرگذشت کندوها» نوشته آل احمد*

محل انتشار:

فصلنامه کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی، دوره 14، شماره 27 (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسنده:

سید علی قاسم زاده - استادیار دانشگاه قزوین

خلاصه مقاله:

ادبیات داستانی معاصر، عرصه بازتاب جریانهای فکری موجود در جامعه به شمار می آید. با وجود تنوع مکاتب داستان نویسی در جهان و تاثیر و تاثر آنها از یکدیگر، نمی توان حضور جریانهای بومی را در کشورهای شرقی نادیده گرفت. شکل گیری گفتمان پسااستعماری در تقابل با بنیان تفکر غربی، یکی از آنهاست. درحقیقت، گفتمان ضداستعماری استعمارزده، تلاشی در جهت واسازی تقابل «خود/ دیگری» نگرش غربی؛ یعنی تخریب بنیان تفکر «دیگری» پنداشتن جوامع شرقی و برتر انگاشتن «خود غربی» است. جلال آل احمد را بایست یکی از نمایندگان پیشگام (آوانگارد) این گفتمان در ایران به شمار آورد؛ چنانکه رویکرد او در عرصه نوشتار پسااستعماری، در آثار غیرداستانی «در خدمت و خیانت روشنفکران» و «غربزدگی» به اوج خود می رسد. با وجود اشارات محققان به استعمارستیزی آثار جلال، هنوز این گفتمان برجسته، در آثار داستانی او، علمی و عملی نقد نشده است. این پژوهش به شیوه ای توصیفی-تحلیلی با کاربرست نظریه پسااستعماری تلاش می کند به مساله هایی از این دست پاسخ دهند: «کیفیت انعکاس گفتمان پسااستعماری آل احمد در داستان بلند «سرگذشت کندوها» چگونه است و چه اهدافی را دنبال می کند؟»؛ «نگرش تقابلی آل احمد با گفتمان غربی، ناظر بر کدام وجه است: سیاسی-اجتماعی یا فرهنگی؟». مطابق نتایج این پژوهش، نشانه های درون و برون متنی گواه پسااستعماری بودن متن داستان «سرگذشت کندوها» است. آل احمد در این اثر سمبلیک، استقلال فرهنگی را مقدمه استقلال سیاسی-اقتصادی ایران پس از کودتای ۲۸ مرداد می داند. سرگذشت کندوها با ترویج گفتمان بومی «بازگشت به سنت و خودیابی هویتی و معرفتی»، تلاش آل احمد را در واسازی طرح تقابلی غرب/شرق نشان می دهد؛ کوششی که ناظر بر برانگیختگی عمومی برای رهایی ملت ایران از ایدئولوژی زندگی و تقدیرگرایی ناشی از حضور استعمار و استثمار در دهه چهل است.

کلمات کلیدی:

داستان نویسی معاصر فارسی، نمادگرایی سیاسی، سرگذشت کندوها، جلال آل احمد، نقد پسااستعماری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1734453>

